

Calanthe succedanea Gagnep. Và *Calanthe cardioglossa* Schltr.

Họ Lan (Orchidaceae) là một trong những họ có số loài đa dạng và nhiều, với số lượng loài mới được phát hiện ngày càng nhiều. Để phân biệt định danh các cây lan thật sự không phải là chuyện dễ vì đôi khi có nhiều cây thoát nhìn hoa rất là giống nhau, nhưng phải cần tới những đặc điểm nhỏ trên các bộ phận của cây để phân biệt.

Hai cây *Calanthe succedanea* Gagnep. và *Calanthe cardioglossa* Schltr. cùng có hình dáng tương đối giống nhau, nhưng có những chi tiết khá nhỏ để có thể phân biệt được hai loài này. Những đặc điểm chung của 2 loài này là cùng có giả hành, phát hoa và cuống hoa có lông mềm, màu trắng; môi hoa phân thành 3 thùy rõ rệt và thùy giữa không phân thành các thùy nhỏ. Để phân biệt được 2 loài này dựa theo lời của Tiến sỹ Ron MacHatton:

The most noticeable difference is in the structure of the keels on the lip. In cardioglossa, the three keels are all nearly the same length and end before the lip midlobe begins. The three keels are smooth as well. In succedanea, the middle keel is much longer than the outer two and continues down the midlobe of the lip almost to the end. This third keel is plate-like and stands up as a sharp ridge down the middle of the lip.

Cũng như khóa phân loại (key to species) trong các sách *Lan Đông Dương* của Seidenfaden (1992) và *Thực vật của Thái Lan* (quyển 12 tập 2) thì những điểm khác biệt đáng chú ý nhất là cấu trúc của những đường sống trên môi hoa.

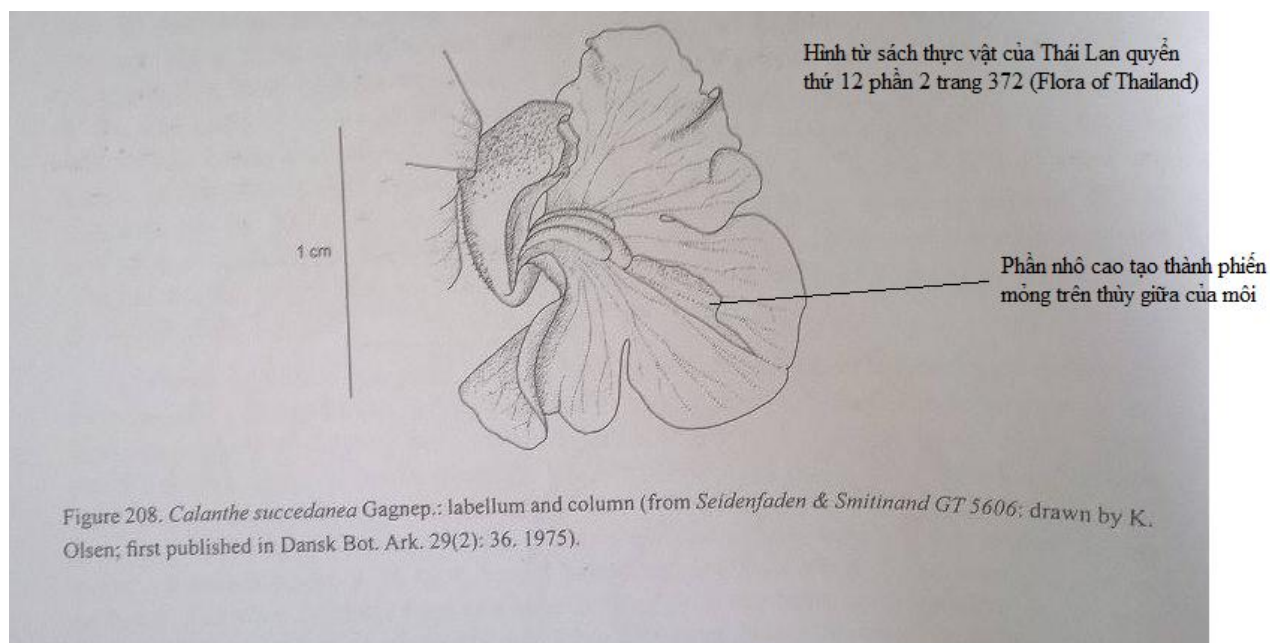
Hoa *Calanthe succedanea*, đường giữa thì dài, đường này nhô cao hơn và tạo thành phiến mỏng ở trên thùy giữa của môi hoa, 2 đường còn lại tiếp tục kéo dài xuống gần hết thùy giữa của môi hoa nhưng không nhô cao. Xin xem hình dưới:

www.pinterest.com

Trong sách *Thực vật của Thái Lan*, quyển về lan thứ 2 ở trang 372 cũng thấy hình vẽ rõ ràng là có một phiến mỏng nhô cao ở thùy môi giữa, bắt đầu từ đường sống chính giữa.

Trong khi đó ở *Calanthe cardioglossa*, 3 đường sống gần như là dài bằng nhau và kết thúc ở dưới thùy giữa, và 3 đường này đều thấp và không nhô cao.

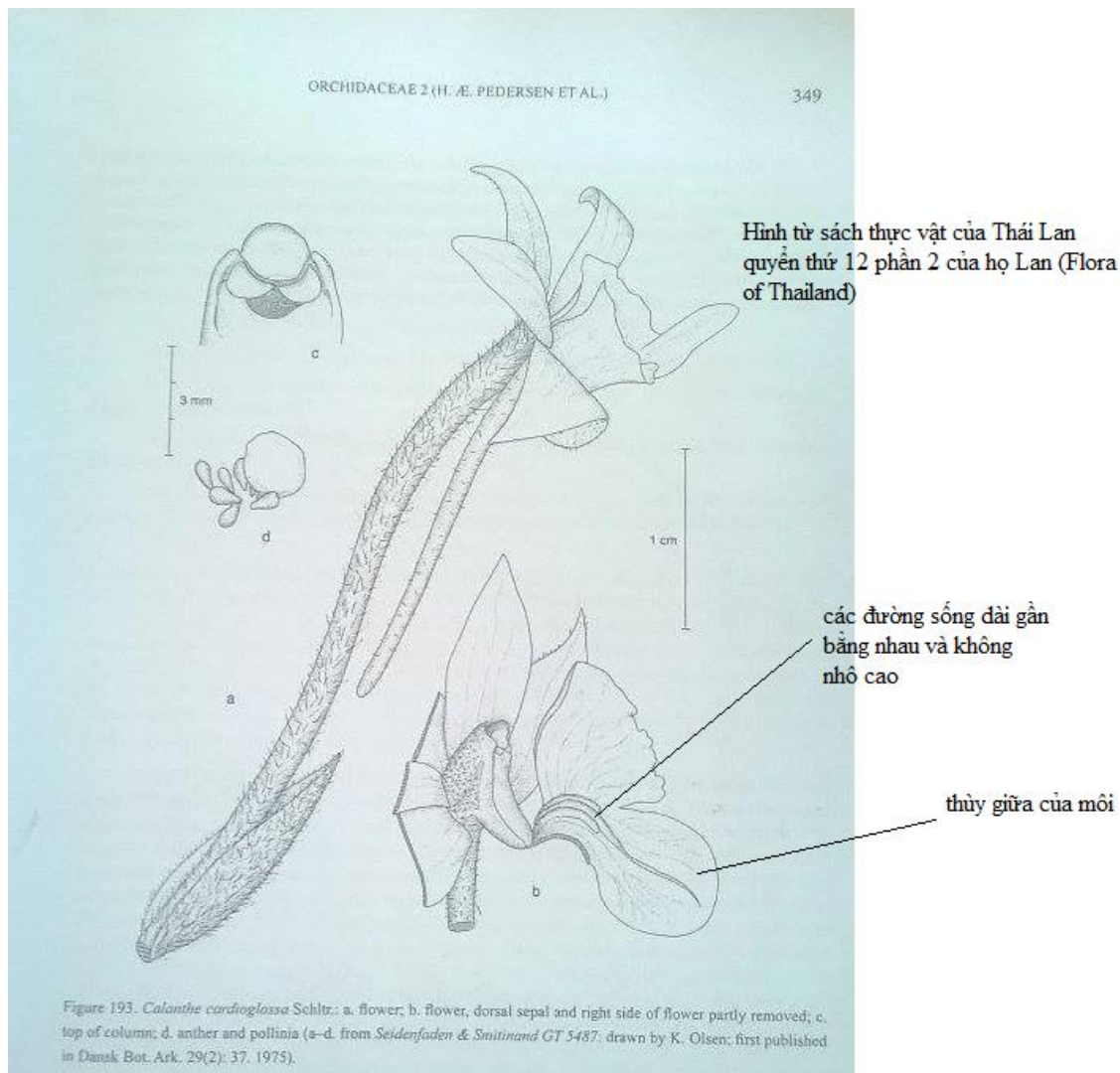

www.orchidspecies.com

orchids.wikia.com

Cũng trong sách *Thực vật của Thái Lan* quyển về lan thứ 2 ở trang 349 cũng có hình vẽ chỉ ra rằng các đường sống ở trên môi hoa chỉ tròn, thấp, không nhô cao tạo thành phiến mỏng như loài *Cal. succedanea*.

Nhiều người nói rằng 2 cây *Calanthe succedanea* và *Calanthe cardioglossa* có màu sắc khác nhau thành ra 2 loài khác nhau. Cũng có nguồn tin nói 2 cây này khác nhau ở chỗ cây *Calanthe cardioglossa* còn lá khi ra hoa và cây *Calanthe succedanea* khi ra hoa lá đã rụng hết.

Tóm lại nhiều trường hợp hoa rất giống nhau về màu sắc, hình dáng, nhưng lại khác nhau về thân lá, mùa hoa nở, có hương thơm hay không và chính xác hơn cả, theo Gunnar Seidenfaden chính là cấu trúc của bông hoa bao gồm những sinh học phân tử.

Trương Bá Vương

Viện Sinh Học Nhiệt Đới